I.

[redacted]

Enkele belevenissen gedurende de jaren 1940-'45
door Fr. Koper en de zijnen.

Tien Mei 1940 's morgens om vijf uur werden wij opgeschrikt, door een groot geluid van vliegtuigen. Het bleek al spoedig dat het Duitse oorlogsvliegtuigen waren, die in ons land al verschrikkelijk huis hadden gehouden.

Hier bij de opslagplaats, werd alles in orde gemaakt, om indien mogelijk, de vijand zoveel als in ons vermogen was schade te berokkenen.

Verschillende Joodse landgenooten brachten hier hun wapens, welke door de Politie in ontvangst werden genomen. Het was voor de Joden een bange tijd, en het duurde niet lang of we moesten al enkelen Jodenmensen ophalen, die zichzelf van het leven hadden beroofd.

Zo als we allen weten was met vijf dagen de strijd beslist.

Als wij van het vreselijk bombardement van Rotterdam horen, zijn we in Zandvoort weldra in aktie en kunnen de volgende dag al met twee auto's vol ledikanten kleding en dergelijken al naar Rotterdam gaan, om de inwoners enigszins te helpen.

Mij werd verzocht mede te gaan naar Rotterdam Als wij daar aankomen is het verschrikkelijk wat wij daar zien. Als men dat niet heeft gezien, is daar geen voorbeeld van te vormen, Als wij 's avonds thuis

komen is mijn eerste gang naar Wethouder Slegers om hem verslag uit te brengen, en hem aansporen om naar Rotterdam te gaan en het zelf in oogen schouw te nemen. Hij is ook de volgende dag gegaan.

Als de eerste slagtoffers van de oorlog op het strand aanspoelen, en wij de lichamen op de begraaf plaats hebben, verbied ik de mensen die me daarbij helpen bij het ontkleden, voordat wij handschoenen omdat werk te doen.

De Duitsers stampten op de grond met hun beruchte laarsen, en zeiden dat het werk snel moest gebeuren. Ik antwoorde hun, dat zij hun gang konden gaan. Den Heer Slegers toendertijd Wethouder was daar bij tegenwoordig. Bij het onderzoek bleken het Nederlandse militairen te zijn, welker overschot wij zo goed mogelijk hebben verzorgd.

Zo is dat de gehelen oorlogstijd doorgegaan.

Ik had met de mensen die mij hielpen met de drenkelingen afgesproken: dat, als wij militairen van ons te verzorgen kregen, zoveel mogelijk waardepapieren te vernietigen of wegte moffelen. De moffen stonden er altijd bij om te controleren. Wij hadden afgesproken om de gegevens zogenaamd te ontsnetten, en dan onder het water zo mogelijk alles fijn te knijpen.

Dat ging zo al de oorlogsjaren door.

Toen de oorlog pas aan de gang was, kwam de Korps-chef van de Politie, den Heer Treeman naar me toe, en vroeg mij of ik kans zag, om geweren, revolvers

en dergelijken weg te stoppen. ik antwoorde hem: hoe meer hoe liever. Freeman en twee agenten kwamen dat matereaal brengen, waar een plaats voor gezocht was, zodat het veilig was.

Een jaar of anderhalf later komt er een van die agenten naar me toe om wat wapens. Natuurlijk. hem ik hem die gegeven. Later bleek dat die agent fout was. Dat was een kwade zaak, en mij is moeilijkheden bracht.

Als de oorlog een paar jaar aan de gang is, kwam ik op de gedachte, om een schuilkelder te bouwen. Als ik daar aan begint en de mede arbeiders dat horen en komen kijken, beginnen zij mij uit te lachen. Nu ben ik daar niet bang van, want ik ben wel meer uitgelachen. Als zij tegen de avond nog eens komen kijken en zien dat het wel goed wordt, zeggen zei: Frans welk matereaal heb je nog meer nodig, en als ik verschillende dingen opnoemd, brengen zij dat met vreugde.

Het duurd niet lang of de schuilkelder moet al spoedig in gebruik genomen worden, voor onze jongens en heel veel anderen, o. a. de zoon van den Heer Slegers. te herbergen. Het was soms zo erg dat er wel eens 17 mensen in de schuilkelder waren.

Wij hadden nog voldoende levensmiddelen toen, en mijn vrouw kookte een groten pan met aardappelen, groenten en uitgebakken spek, en bracht dat naar de schuilplaats, waar het eten met graagte werdt opgegeten.

Die schuilkender heeft ontzaggelijk goed werk verricht, niet alleen voor veel vrienden, maar ook vooral voor onzen eigen jongens en neven van welke niet een naar Duitsland is getransporteerd.
Als de toen indienst zijnde Directeur van P. W. daarvan hoort en de schuilkelder komt bekijken, verzocht hij mij, om in zijn tuin ook zo iets te maken. Natuurlijk stemde daarin toe, om voor hem zo'n schuilkelder te bouwen. Hij woonde in Denkelder.
Eens met een razzia werden ook mijn oudste broer en jongste zoon opgepakt, en in Amersfoort opge borgen. Hoe zij ontvlucht zijn daaruit, weet ik tot op heden nog niet. Dat behoeft ook niet, maar zij waren vrij. Vanaf die tijd kwamen de zonen van mijn broer iederen avond naar ons toe om onder te duiken.
Dat was geen eenvoudige zaak, want de spoorbaan en omgeving, lag vol landmijnen, plus de z.g. Spaanse ruiters, die zij telkens moesten passeren.
Vanzelfsprekend kregen zij geen bonnen, noch voor levensmiddelen noch voor kleding en schoeisel
We hebben altijd alles samen gedeeld, en hadden trots de zwaren druk van de bezetter onder elkander nog vreugde. Een andere broer die het financieel nogal kon doen, ging dikwijls de boer op, en deeld dan uit, waar hij wist waar nood was.
Als zij 's avonds aankwamen, gingen we met elkander een spelletje doen bij kaarslicht, en als het dan bedtijd was, bracht ik hun naar de schuilkelder, wat dikwijls geen pretje was in de stikdonkerenavond.

V.

Later werden wij wat brutaler en plaatsten een groot ledikant in de schuur.

In 1942. werd onze oudsten zoon (die Ds. is) in de Gemeente Batenburg door Ds. D. Tromp als Ds. daar ter plaatste geinstalleerd.

Als wij in 1943 een paar dagen op bezoek zijn, ga ik 's morgens vroeg, de Pastorie eens inspecteren.

Als ik boven ben en een van de kamerdeuren open doet, zie ik en een van de kamers een stel jonge mensen liggen op matrassen. Ik vermoedde natuurlijk wel dat dat onderduikers waren, maar wist natuurlijk niet dat het Amerikaanse en Engelsen jongens waren.

Als die jongens naar beneden komen, en juist daar ben, zeide ik tegen hen: jongens houdt je maar taai hoor.

Later hoorden wij van onzen zoon, dat die jongens van mijn gezegde en aanwezigheid danig geschrokken waren.

Zij hadden een grote Pastorie. En alsof dit met die jongens nog niet genoeg was, waren bij hun ook nog een Joodse familie ondergedoken, die als er nood was, onder doken in een geheime schuilplaats in de Pastorie.

Met die Joodse familie zijn zij voordurend in contact gebleven. Toen onze zoon met vrouw en kinderen moesten vertrekken uit Indonesië, werden zij verzocht door die Joodse familie, om over Israël te reizen en dan 14 dagen of langer bij hun te komen logeren, wat zij dan ook met dankbaarheid hebben gedaan.

Toen de oorlog bijna afgelopen was, zeide ik voordurend tegen mijn vrouw: Als de oorlog vandaag over is

dan zijn Jaap en zijn vrouw morgen in Zandvoort.
De oorlog was afgelopen, maar zij kwamen niet.
Toen zaten wij in groten angst, want met zoveel onderduikers in huis, wisten wij wat hun te wachten stond, als zij daarmede betrapt waren geworden.
Ik zeide dan ook tegen mijn vrouw: bereid je op het ergste voor.
Gode zij dank, hoorden wij langs een omweg, dat zij beiden via Engeland op weg waren naar Indonesië.
Als in Augustus Ds. van Dorp komt spreken in Haarlem, speciaal voor de Hollanders die in Engeland zijn, gaan wij vanzelfsprekend ook naar Haarlem waar Ds van Dorp in de Grote kerk spreekt.
Na afloop van de dienst geeft hij gelegenheid om hem inlichtingen te vragen. Als het onze beurt is en hem vragen over Ds. en Mev. Koper, is hij met ons verheugd en verteld ons, dat zij samen in Engeland onder zijn leiding mooi werk hebben gedaan voor de Hollandse jongens en op het punt staan om naar Indonesië te gaan.
In Maart 1945 wordt er 's avonds om 11 uur gebelt. Ik doe de deur open, en daar staat iemand voor me met een brief in zijn hand. Ik vraag hem, wat dat betekend
Hij zeide: daar staat in dat je zoon morgenochtend om zevenuur zich moet vervoegen op het raadhuisplein om te werken. Komt hij niet dan wordt hij doodgeschoten.
Ik antwoorde hem: dat is wel hartelijk.
Maar wie ben je eigenlijk die zo'n boodschap brengt. ik ben H. Kraaiennoord antwoorde hij. Nu stond er aan de overkant ook een persoon, ik vraagde aan H. wie is dat

die daar tegen de muur staat. Geen van beiden gaf daarop een antwoord. De volgende dag wisten wij natuurlijk wie dat was. Het was Floris Koper de tegenwoordige schipper van de Reddingsboot. Als er nog een klein betje Hollands bloed in deze persoon had gezeten, had hij ons allen moeten waarschuwen welk lot boven ons hoofd hing. Om als Hollander mede te werken is erg laf.

Mijn vrouw die dat werk aan mij niet toevertrouwde, is 's morgens om zeven uur naar het raadhuisplein gegaan, en heeft dat op een wonderlijken manier in orde gemaakt, zodat onze jongen rustig in de schuilkelder kon blijven.

Als het gebod uitgegeven wordt, om de radios in te leveren, zijn we direct bereid dat te doen. Wat ons zelf betreft de radio heeft altijd dienst gedaan. Op het laatst van de tijd hebben wij haar ~~op de~~ in het gebouwtje van de begraafplaats geplaats met een stoorzender er naast. Het was op het laatst zo:, dat er verschillende betrouwbare mensen kwamen luisteren, ook van het kantoor. Onderget. stond dan buiten op post, want het was altijd oplettten, vooral voor de N. S. B.ers.

Zo was het ook in ons geboortehuisje Kwakerstraat 24. Het is ongeveer het beruchtste huisje van Zandvoort geweest. De radio is niet van haar plaats geweest. Het was een huisje waar vrije toegang was voor Hollanders. Ds. Tromp toendertijd Predikant in Zandvoort was een van de trouwste bezoekers, en vele anderen.

Wat het inleveren van radios en koper aangaat, verschillende radio's hebben wij voor de vreesachtigen opgeborgen. Wat de inlevering van koper betreft het volgende :

VIII.

ik ben begonnen met de mensen van wie ik wist dat zij veel koper in hun woning hadden. B.a. Mijnheer Steehouwer Mev. de wed. Koning en vele anderen te bewegen hun koper in geen geval in te leveren. Velen waren bevreesd, nadat ik met hen de zaak besproken had, waren zij allen bereid om mede te helpen om geen enkel stukje koper in te leveren.

ik heb al dat koper werk bij de verschillende mensen weggehaald. Met jutte zakken en manden ging ik er op uit. Er waren er bij die hadden drie volle manden.

Van al deze mensen die hun koperwerken aan mij toevertrouwde is er niet een stukje verloren gegaan.

Omdat het bijna allen mensen waren waar ik in kennis mede gekomen was, op de begraafplaats, waar zij allen een familielid hadden begraven, heb ik hun eigendommen vlak achter hun graven in kisten opgeborgen.

Mocht er dan eventueel met mij wat gebeurt zijn, konden zij het toch terugvinden.

Het werk van twee broer die nog in het ouderlijkhuisje met moeder het volgende:

Als een troep N.S.B ers bij Burgemeester van Alphen de boel in het honderd jooien, komen zij in dezelfde vaart naar ons ouderlijk huis, waar moeder 83 jaar ook thuis is.

Zij wilden daar ook naar binnen, om volgens hen de boel daar eens te zuiveren. In dat huisje is maar een ingang, waar de jongste broer met een spitspade klaarstaat, en beloofde de eerste beste die het waagd binnen te komen zijn kop af te slaan. Wat hij zeker ook gedaan zoudt hebben. Hoewel zij met een groote benden waren, durft niet een naar binnen te gaan

Bovendien hebben zij de vijand veel schade berokkend. De jongste die altijd in duin was door de kabels die door de Duitsers in duin werden aangebracht onklaar maken en meer dergelijken. En overal waar zij de vijand konden belagen deden zij dat. En nooit er over spreken.

Als het tegen het einde van de oorlog loopt, wordt er een comite gevormd, om als wij eenmaal bevrijd zijn, direct in aktie te kunnen gaan, om de groten nood die in de meesten gezinnen zijn te kunnen verlichten.

In dit comite zijn vertegenwoordigd den Heer Bosman. gem. secretaris. den Heer C. Slegers oud Wethouder den Heer H. de Jong. schacoladefabrikant - J. Vinken oud amtenaar sosialen zaken - Heer Kieviet thans Hoofd der Chr. mulo - Dr. van Praassen - Zuster Regoor - Mevrouw Hennis-Dorreboom en ondergetekende.

Als de oorlog ten einde is, en er wordt een oproep gedaan voor huisraad, kleding en dergelijken, dan duurd het niet lang, of er zijn drie autoboxen vol met allerlei huisraad en vele anderen goederen.

Iederen week werd er een vergadering gehouden onder voorzitterschap van den Heer H. de Jong die dat voortreffelijk deed. De aanvragen werden dan stuk voor stuk behandeld, en naar beste weten werden dan de verschillende aanvragen behandelt.

Mij werd de taak opgedragen, om de goederen af te geven, welke ieder toegedacht waren. Dikwijls was dit werk niet eenvoudig en moest een vaste koers varen.

X

Daar waren mensen die heel erg dankbaar waren. Ook waren er anderen, die veel meer wilden, wat door ons comite vastgesteld was, en er waren egoïsten die het meeste en altijd het allerbeste wilden hebben!

Als de egoisten mij niet konden overhalen, om hun het meeste en het beste tegeven, was tevast hun antwoord: dan gaan we naar de Burgemeester, waarop ik antwoorde: dat zal mij een plezier doen!

Ondergetekende heeft als dank voor Volksherstel een plaat ontvangen met het volgende:

Langs de rand de wapens van de elf provinsies.
in het midden een portret van de Koningin
met het volgende onderschrift.

Nederlands
Volksherstel werd in
Moeielijken tijden mede
Gedragen door Uw
Offervaardigheid
En gemeenschapszin.
Moge gij deze ~~zijke~~ zegenrijke
Krachten blijven in
Dienst stellen van
Ons werk

was get. Juliana

1944 Nederlandse wapen 1948

Nederlands Volksherstel.

# XI.

Januarie 1945. werdt ik door de Zandvoortse Politie opgebeld, dat ik me moest vervoegen Hogeweg tegenover het tegenwoordige Politie bureau, waar de Duitsers gehuisvest waren. Als ik daar aankomt. werd ik in een kamer gelaten. Ter linker en ter rechterzijde en achter mij te samen drie soldaten met geweer in aanslag. ik dacht nu is het afgelopen Frans. Als zij mij zo een klein halfuur hebben laten staan, komt er een officier met een Duitsenbarren kop en overstelpt me met vragen. Zonder op enige vraag te antwoorden. enkel met mijn schouders op en neer gaan, ten teken dat ik hem niet verstond.

Voor de rest deed ik net of ik gek was, en of ik geen tien kon tellen. Nadat zij zo geruimen tijd met mij bezig waren geweest kon ik inrukken. waar ik nog dankbaar voor ben.

Als de oorlog afgelopen is, zijn de jongens die als het ware in de grond geleefd hebben, buiten zichzelf van aktiviteit. Onze jongste zoon was er spoedig bij om de N.S.B.ers op te halen. Toen hij op een avond thuiskwam, zeide hij: Moeder ik heb Mej. Suze Gerke ook opgehaald. (wij waren altijd nog al bevriend met haar)

Als Moeder vraagd hoe hij dat gedaan heeft, antwoord hij: ik heb haar koffer gedragen: waarover wij ons verheugden. Dat vonden wij flink en niet haatdragend.

Als Mejuffrouw Gerke na een poos weer

vrij is, komt zij op de begraafplaats naar me toe en zegt: Koper ik had nooit gedacht dat een zoon van U mij nog eens opbrengen zou. Waarop ik antwoorde: hij heeft het toch wel gedaan als mens, want hij vertelde, dat hij U bagage gedragen had, wat zij moest beamen. En dat voor jonge kerels die een lange tijd zich niet konden bewegen van het voordurende gevaar dat hen bedreigde.

Als er geen innerlijken kracht geweest was, hadden zij wellicht veel bruter opgetreden.

Over onze jongens heb ik in dit geschrift enkele mededelingen gedaan. Misschien is het ook wel intresant voor U om over onze dochter enkele dingen te memoreren. Zij was gedurende de oorlog onderwijzeres in Heemelerveld bij Ommen.

Zij begon al spoedig aan de verschillende families en kenissen levensmiddelen te sturen.

Dat ging door totdat alle transport middelen ophielden hun werk te doen.

De laatste dagen van de oorlog, als er rondom hun woonplaats gevochten wordt, gebeurt het volgende: de twee uitersten kanten zijn bezet door de Canadeesen, en het midden van het dorp door de vijand. De Canadeesen hadden contact met elkander en dat werd plotseling verbroken en dat moest hersteld worden.

De Canadees die in hun huis was mocht niet

mocht zijn post niet verlaten. Het koste wat het koste, maar de verbinding moest bekend gemaakt worden naar het onderdeel wat aan de andere kand van het dorp was. Het had geen zin om de kost baas te laten gaan, die kon niet praten met de Canadeesen.

Toen is zij 's nachts om 12 uur moederziel alleen door een bos gegaan en heeft de Canadeesen de boodschap overgebracht, wat vanzelfsprekend erg belangrijk was.

De volgende dag is zij met de Canadeesen mede gegaan op een tank om hun de weg te wijzen, en om met hun te praten, daar zij wat Engels spreekt.

Nu is dit het merkwaardige: zij heeft er zelf nooit over gesproken. Zij vond het blijkbaar de gewoonste zaak van de wereld. Wat het ook eigenlijk is

Dit verhaal hebben wij uit de mond van de mensen waar zij thuis was, die nog dikwijls in Zandvoort komen. Nog een bijzonderheid, wat het vermelden wel waard is.

Ten Noorden van de begraafplaats stond een groten barak. Als de bestuurders van Zandvoort, blijkbaar ook brandstoffennoot hebben, komt het bevel om de barak af te breken, en het hout klaar maken voor brandhout en dat bezorgen bij de verschillende bestuurders.

Vanzelfsprekend hebben zij wel brandstof gekregen. n.m. het allerslechtste hout werd hun bezorgd, en het beste hout is aan arme mensen verdeeld geworden.

Vollenstraat 67
Zandvoort.

Fr. Koper